

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<http://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/52006,CALL-FOR-PAPERS-Konferencja-naukowa-Epistolografia-w-Polsce-Ludowej-1945-1989-Lis.html>
2018-07-18, 20:19

CALL FOR PAPERS: Konferencja naukowa „Epistolografia w Polsce Ludowej (1945–1989). List i jego pochodne w systemie politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym państwa” – Warszawa, 16–17 maja 2019 (zgłoszenia do 30 grudnia 2018)

We współczesnym świecie, zdominowanym przez media elektroniczne, tradycyjna papierowa korespondencja przechodzi do lamusa. Cyfrowy obieg informacji, a zwłaszcza rewolucja internetu, nieodwracalnie zmieniły dotychczasowe sposoby i narzędzia komunikacji. Poręczne, mobilne urządzenia elektroniczne umożliwiły uzyskanie niemal nieograniczonego dostępu do wiadomości i dzielenie się nimi na bieżąco – w czasie rzeczywistym. Współczesne komunikatory zmieniają świat. Opublikowane w nich treści wywołują emocje, generują dyskusje i komentarze, które w odpowiednich warunkach prowadzą nawet do zmiany systemów społeczno-politycznych (czego doskonałym przykładem była tzw. arabska wiosna). Wieloaspektowy i złożony problem związany z rozwojem i obecnością mediów cyfrowych zostawiamy jednak na boku; jest on dla nas tylko pretekstem do spojrzenia wstecz – na czasy, gdy jednym z najważniejszych narzędzi komunikacji była korespondencja listowna i jej pochodne.

Celem organizowanej przez Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie konferencji naukowej „Epistolografia w Polsce Ludowej (1945–1989). List i jego pochodne w systemie politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym państwa” jest próba odpowiedzi na pytanie, jaką rolę odgrywały w obiegu informacyjnym ówczesnej Polski korespondencja i jej pochodne oraz w jaki sposób, w jakim zakresie i na ile skutecznie – mimo wszystkich związanych z tym ograniczeń systemowych – wpływały na tamtą rzeczywistość polityczną, społeczną, gospodarczą i kulturalną. Czy mogły ją kształtować w sposób podobny do nowoczesnych – cyfrowych narzędzi komunikacji?

W ramach konferencji chcielibyśmy przybliżyć następujące grupy tematów i związanych z nimi zagadnień szczegółowych:

Korespondencja jako źródło historyczne – problemy metodologiczne

- metodologia wykorzystania korespondencji w badaniach naukowych (historycznych, psychohistorycznych, socjologicznych, etnograficznych itp.),
- formy korespondencji (list, skarga, prośba, anonim, donos, gryps, zażalenie, wniosek, „listy o cudach”, telegram itp.),
- formuła i język korespondencji,
- autorzy listów – portret zbiorowy (grupy wiekowe, społeczne i zawodowe),

- problem wiarygodności korespondencji i informacji w nich zawartych,
- wykorzystanie listów i ich pochodnych do badań nad historią polityczną, społeczną, gospodarczą i kulturalną Polski Ludowej (ocena wartości dokumentarnej tego rodzaju źródeł).

Aspekt polityczny. List jako narzędzie walki, interwencji i dialogu politycznego

- Listy: List 34 (1964 r.), List 15 (1974 r.), List 59 (1975/1976 r.), List 14 (1976 r.), List 44 (1982 r.),
- listy interwencyjne do aparatu władzy (np. do I sekretarzy KC PZPR, KC PZPR, premierów),
- listy inspirowane przez władze partyjno-państwowe jako przykład próby legitymizacji systemu społeczno-politycznego w Polsce po 1945 r. (np. listy płk. Jana Rzepeckiego, Jana Mazurkiewicza, Władysława Liniarskiego),
- grypsy przesyłane przez osoby uwięzione – jako świadectwa postaw w sytuacjach ekstremalnych – np. Łukasza Cieplińskiego, Andrzeja Rzewuskiego (treść, rola i znaczenie grypsu jako formy komunikacji),
- „epistolarna dyplomacja” – wymiana listów na linii państwo-Kościół,
- listy do Radia Wolna Europa, Głosu Ameryki,
- listy do ambasad,
- list jako forma komunikacji centrum władzy z instytucjami partyjnymi i państwowymi (np. listy BP KC PZPR i KC PZPR do POP, listy między URM i resortami centralnymi),
- rezonans polityczny i społeczny listów – np. list biskupów polskich do biskupów niemieckich (listopad 1965 r.), list „kpr. Wałęsy do gen. Jaruzelskiego” (listopad 1982 r.),
- korespondencja w okresie perturbacji politycznych i niepokoїв społecznych (np. „polskie miesiące”: Czerwiec '56, Październik '56, Marzec '68, Grudzień '70, Czerwiec '76, tzw. karnawał „Solidarności”, Grudzień '81, wybory czerwcowe),
- korespondencja związana z innymi ważnymi wydarzeniami społeczno-politycznymi,
- listy zbiorowe, w tym inspirowane (nadsyłane m.in. w związku z powstaniem PZPR, z okazji rocznic i uroczystości w PRL i ZSRS oraz innych państwach Bloku Wschodniego, wypowiedzi o konfliktach zbrojnych i „akcjach pokojowych” – np. wojna Korei, Apel Sztokholmski, powstanie na Węgrzech, kryzys kubański, wojna w Wietnamie, „praska wiosna”, wojna 6-dniowa, interwencja państw Układu Warszawskiego w Czechosłowacji, projektowanie i uchwalenie Konstytucji 1976 r.).

List i jego pochodne w systemie opresji państwa

- wykorzystanie listów w polityce państwa (rola i znaczenie listów, donosów, skarg do władz, sprawozdania z wpływającej korespondencji),
- rola aparatu bezpieczeństwa w zwalczaniu „przestępstw propagandy pisanej” (normatywy służby bezpieczeństwa, działania operacyjne służące identyfikacji piszących, procesy i wyroki),
- kontrola korespondencji (prewencyjna, operacyjna),
- listy w obronie więźniów politycznych – młodzieży i dorosłych,
- korespondencja przekazywana z lub do więzień, aresztów, ośrodków internowania,
- prośby o ułaskawienie (treść, skala, znaczenie, skuteczność),

- listy (anonimy) do wrogów politycznych Polski Ludowej – osób świeckich i duchownych.

Aspekt społeczny i gospodarczy

- korespondencja do władz centralnych i lokalnych (m.in.: KC PZPR, Urząd Rady Ministrów, Rada Państwa, Sejm, Najwyższa Izba Kontroli, Polskie Radio, Centralna Rada Związków Zawodowych, Zjednoczone Stronnictwo Ludowe),
- korespondencja interwencyjna do struktur i organizacji opozycyjnych (KOR, ROPCiO, Komitet Helsiński, NSZZ „Solidarność”, NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”),
- korespondencja do Episkopatu Polski i instytucji kościelnych,
- korespondencja do redakcji czasopism i gazet,
- list jako forma komunikacji społecznej oraz wyrażania opinii o rzeczywistości,
- list jako forma indywidualnego sprzeciwu wobec systemu komunistycznego – „broń słabych”,
- siła oddziaływania korespondencji – przykłady wpływu listów na politykę państwa (m.in. „wypadki gryfickie”, listy rehabilitacyjne, wprowadzenie regulacji prawnych – ustaw dotyczących opieki społecznej, walki z pijaństwem, przywilejów społecznych i ich braku – rolnictwo uspołecznione a indywidualne),
- wykorzystanie informacji z listów w działaniach politycznych (m.in. Komisja Specjalna do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym, walka z przestępczością gospodarczą),
- instytucja skarg i wniosków w PRL (m.in. skala, znaczenie, działalność, akty normatywne),
- przedmiot trosk Polaków i opis realiów życia.

Aspekt społeczny i kulturalny

- korespondencja między ludźmi nauki, kultury i sztuki (uczonymi, pisarzami, artystami, aktorami, piosenkarzami),
- korespondencja do ludzi nauki, kultury i sztuki,
- wpływ listów na kształtowanie polityki kulturalnej państwa,
- wypowiedzi kierowane do rozgłośni radiowych i stacji telewizyjnych w kraju na temat nauki, kultury i sztuki,
- listy do redakcji – jako narzędzie działania propagandy.

Instytucje związane z obiegiem korespondencji

Poczta Polska; biura listów i interwencji podmiotów administracji partyjnej i państwowej, instytucji oraz mediów; aparat policyjny (Biuro „T”, Biuro „W”) – zakres działania, kompetencje, metodyka działania, procedury itp.

Konkursy historyczne ogłaszane przez media lokalne (lata dziewięćdziesiąte) – pierwsze wypowiedzi nieskrępowane cenzurą dotyczące lat 1939–1989.

Miejsce i czas konferencji:

Warszawa, Przystanek Historia Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki, ul. Marszałkowska 21/25, 16–17 maja 2019 r.

Pytania, wątpliwości i uwagi związane z konferencją prosimy kierować do jej organizatorów:

dr Anny Marii Adamus (OBEN IPN w Warszawie)

Kontakt: tel. (0-22) 860-70-51, e-mail annamaria.adamus@ipn.gov.pl

dr. Bartłomieja Noszczaka (OBBH IPN w Warszawie)

Kontakt: tel. (0-22) 860-70-40, e-mail bartlomiej.noszczak@ipn.gov.pl

Osoby zainteresowane udziałem w konferencji prosimy o wypełnienie formularza zgłoszeniowego i przesłanie go najpóźniej do końca grudnia 2018 r. na adres: bartlomiej.noszczak@ipn.gov.pl

Organizatorzy zastrzegają sobie prawo selekcji zgłoszonych referatów pod kątem ich wartości naukowo-poznawczych. Liczą zwłaszcza na nowe ustalenia badawcze, które nie były dotychczas opublikowane. O zakwalifikowaniu do udziału w konferencji poinformujemy zainteresowane osoby do końca stycznia 2019 r.

Przewidziana jest publikacja referatów w tomie pokonferencyjnym. Prelegenci będą proszeni o dostarczenie do końca września 2019 r. gotowych artykułów dostosowanych do instrukcji wydawniczej IPN.

PLIKI DO POBRANIA

[Formularz zgłoszeniowy \(doc, 26 KB\) 16.05.2018 14:35](#)